Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Pefroen met het schaapshoofd : kluchtspel

https://hdl.handle.net/1874/372106

PEFROEN,
KLUCHTSPÉL.

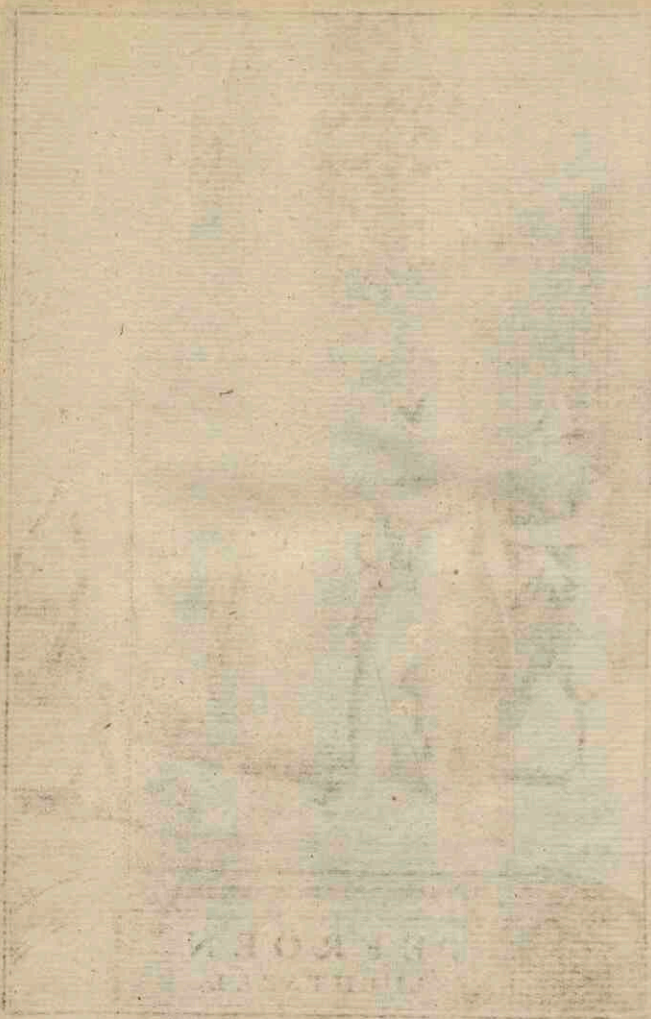

Dongelmans 89a
9375

PEFROEN

MET HET

SCHAAPSHOOFD.

KLUCHTSPEL.

De Vierde Druk, overgezien én verbéterd.

NIL VOLÉNTIBUS ARDUUM

TE AMSTERDAM,

Gedruktvoor het KUNSTGENOOTSCHAP, énte bekomen by de Erven van J. LESCAILJE, énz.

Met Privilegie. 1713.

Thierry Cenaux ce dit de Amsterdam
1683

AAN DE
BEMINNAARS
VAN
BLYSPELEN.

Hoewel eenige jaaren hérwaard verſcheide Bly- én Kluchtſpélen uit de Franſche in onze taale overgebragt zyn; hebben nóchtans zeer weinige, om zo te ſpreeken, een gelukkig lót getroffen. De réden hier van is geweeſt de kwaade verkiezinge der Overzetters, óf de onmagt der onbedreevene Berymers. Want óf men al eene ſtoffe in handen neemt die uit zich zélve bekwaam is voor het Néderduitſch tooneel, hoe ſchaars datze ook onder de Franſche Blyſtukken te vinden zyn, kan échter zulks weinig hélpen, indien den Maaker niet in ſtaat is van die te buigen, én te ſchikken naar onze ſpreekwyze, zéden én manieren; én de omſtandighéden, daar het noodig is, zodaanig te veränderen dat de Franſchman daar geheel uitgeraakende, de Geſchiedenis ſchyne voorgevallen te zyn onder onze Landgenooten: want anderzints kan zeer zélden een Bly- óf Kluchtſpél, by Tooneelkundigen toets én proef houden. De érvaarenheid heeft dit voor ons bevéſtigd in verſcheidene platte én lamme vertaalingen, ten tooneele gevoerd tót afkeer én luſtbeneeming van fraaije geeſten én kunſtkenners. De Ridder én Droſſaart *Hoofd*,

die de Tooneelſpélen der Uitheemſche Dichteren zo verſtandig doorkroopen had, begreep dit volmaaktelyk wél; én de Voorréde van zyn Blyſpél *Waarepar met de Pót*, geeft daar klaare blyken van in deeze vaerzen:

Plautus ſtelt de Geſchienis al hadmen ze te Athénen beſpeurt;
Maar wat is'er dat te Amſterdam niet gebeurt?
Dus neemen wy béſt bekende plaatſen en ſtraatjes.
Niemand trek hem iets aan: 't zyn maar hoofdelooze praatjes.

Vérder begrip van't behandelen der ſtoffe, én andere nootzaakelyke omſtandighéden, die 'er in een Spél waar te neemen zyn, vind men in de vertaalde *Q. Horatius Flaccus Dichtkunſt*, én *Gebruik én Misbruik des Tooneels*; daar de Leezer aanmérkingen én voorbeelden vinden zal, die hem hier in kunnen opſchérpen; én onder anderen op *Pag.* 51. van't laatſt genoemde:

Maar't is niet in de ſtóf dat al de kunſt beſtaat;
Verſcheidene andere ſieraaden doen de Spélen
Zo verre in waerde van malkanderen verſcheelen.
't Is nu onfeilbaar by de meeſte jonge maats,
Wen ze in een mag're ſtóf op de Eenheid van de Plaats
En Tyd maar letten, én wanneerze in hunn' Bedryven
Geen gaaping lyden, nách die leedig laaten blyven,
Dat hun Tooneelſtuk dan verdiend de lóf, én gunſt
Der Kenneren, én nét gemaakt is naar de kunſt;
Zich zélf inbeeldende als dat is in acht genomen,
't Is dan verre in de kunſt, ja verr' genoeg gekomen.

En wat betréft den gewigtigen Régel van de Ondeugd haatelyk af te maalen, én de Deugd

Deugd, én Onſchuld te doen triomfeeren, op dat de aanſchouwer bewoogen worde door liefde tót het goede, én afſchrik voor het kwaade, zietmen op de 49e. bladzyde:

Ook moet de Deugd, hoewél beklaagt, niet blyven zuchten:
Want alzo wél in Treur, als Blyſpél, ja in Kluchten,
Is 't aangenaamer dat de Deugd daar wordt geleerd,
Dan dat daar de Ondeugd, óf de zonde in triomfeert.

En een weinig vérder op *Pag.* 50.

Wy zien te graag dat hy, wien we onrécht geeven, lydt;
Weshalven 't Huuwelyk van Niet, ook Haat en Nyd,
De Ontrouwe Dienſtmaagd, én Peſroen, én Kwaade Grieten
Behaagen, om dat we ons gewénſchte wit beſchieten.
Wie dan verdiende lóf in 't ſtichten van de jeugd
Behaalen wil, geef ſtraf aan Ondeugd, loon aan Deugd.

Dit is geenzins waargenomen in *Lubbert Lubbertſz.* uit het Franſch vertaalt, daar een échtſchéndend wyf, gelyk in onze meeſte oude Kluchten, over haaren lydenden man, tót misnoegen én ontſtichting der Aanſchouweren, triomfeert. De vyf aangeroerde *Stukken*, daar die zédelés in gevólgt is, zyn échter niet alle in and're omſtandigheden naar de Tooneelwetten geſchikt: want *Haat én Nyd* wordt, door het vermoorden van Teeuwis, een Treurſpél. En in de *Ontrouwe Dienſtmaagd*, én in de *Kwaade Grieten*, is op de Eenheid van Plaats én Tyd niet gelét; én de Geſchiedenis van 't laatſte duurt, tégens alle waarſchynlykheid, eenige weeken lang.

VER-

VERTOONERS.

OUWEKENNIS, Buurman } van Pefroen.
LYSJE, Vrouw ..... }

OTJE, Knécht van Ritſaart.

RITSAART.

FEM, Kóksmeid.

PEFROEN, Man van Lysje.

Het Tooneel verbeeldt het huis, én de buurt van Pefroen.

De Geſchiedenis van het Kluchtſpél begind 's avonds voor acht uuren, én eindigt in den tyd waar in die vertoond kan worden.

PEFROEN.

KLUCHTSPEL.

EERSTE TOONEEL.

LYSJE, OUWEKENNIS,
uit het huis van Pefroen.

LYSJE.

Wel hoe! durf jy, durf jy, Kees Plat,
Jan Górtenteller, jy Jan Gat,
Om zulke dingen my verzoeken?
My? my? ja wél ik zou ſchier vloeken!
My? die je haat, gelyk de dood?

OUWEKENNIS.

Nou, wees zo kwaad niet, 't heeft geen nood:
Jouw ſmuil bewaart jouw eer wel. Trouwen,
Dit ſchynt het puikje van de vrouwen!
Maar, die 'er récht ként, weet wel dat
Ze kuiſch is als een Maertſe kat.

LYSJE.

Wel lomp, al was 't zo, wat zou 't weezen?

OUWEKENNIS.

Wel niemendal: wie zou jy vreezen?
Jouw arme man? die, ſtaag in 't naauw,
Geſlagen wordt heel blond én blaauw,
Van jou én Ritſaart, die, vermeeten,
Tót jouwent alle daag komt eeten,
En by jou ſlaapt wanneer 't hem luſt.
Kyk Buurwyf, 'k liet dit wel in ruſt;
Maar jy onthaalt me met verachten...

LYSJE.

Brus heen; doe voor de deur jouw klagten;

'k Ben moê deez' klap te hooren van
Een zotter Kwibes, dan myn man.

TWÉDE TOONEEL.

OUWEKENNIS.

Daar ben ik ſchandig uitgeſtreeken!
Maar, vuile Feeks, ik zal my wreeken!
Ik zal jouw man, om dit bedryf,
Een hart gaan ſteecken in het lyf,
Zo zal hy ſtraks jouw boel verjaagen,
En geeven je de huid vol ſlagen.
Kort om, ik zal je, ô ſnoode pry,
De ſpyt doen voelen die ik ly!
Doch om dit béter te beſteeken,
Moet ik met Ritſaart eerſt gaan ſpreeken.
En, naar dat hem de pols dan ſlaat,
Zo geef ik ſtraks Pefroen de raad
Om met de wortel...

DÉRDE TOONEEL.

OTJE, *met een goude ring*, OUWEKENNIS.

OTJE.

Neen, bewaart'et.
Ho! Ouwekennis maat, hoe vaart'et?

OUWEKENNIS.

Ho, Otje! waar's jouw meeſter?

OTJE.

Wél,
Ik loof hy is nóch in zyn vél.

OUWEKENNIS.

Zég, waar zal ik hem kunnen vinden?

OTJE.

In't Koffyhuis.

OUWEKENNIS.

Waar?

OTJE.

By zyn vrinden.

OUWEKENNIS.

Waar gaat hy meeſt, by wien, én waar?

OTJE.

Weet ik dat juiſt zo op een háár?
Somtyds drinkt hy een Chokolaatje,
Of Kók-ail, hier in't Valkeſtraatje,
Dicht by den Dam: want datje 't vat,
Myn heer verſtaat hem op dat nat.
Maar's ſomers drinkt hy Flambozade,
Serbetti, Rubium, Limonade,
Ter plaats daar dikwils veel meſſieurs
De beurs vergeeten in de Beurs.
En als hy luſt heeft om te ſmooken,
Gaat hy met ſmaak een pypje rooken
Gints op't Rokkin, alwaar de Thee
Heel puik is, én de Koffy meê.
Dan gaat hy nóch...

OUWEKENNIS.

Wie heeft zyn leeven!
Wanneer zal jy m'eens antwoord geeven?

OTJE.

Tót den Armeener Molóchmay,
En Sinagooger Mardóchay.

OUWEKENNIS.

Maar...

OTJE.

Deeze léſte, moetje weeten,
Houdt ook een Badſtoof om te zweeten ..

OUWEKENNIS.

Zo't zyn mag...

OTJE.

O! 't is zo gezond!

Men zweet'er droppels van een pond!

OUWEKENNIS.

Hoor toe...

OTJE.

Maar, zég me eens, met bedaaren;
Je bent een man, nou op jouw jaaren:
Dunkt je ook dat al die voddery
Van mélk én waterdranken by
Een goed glas wyn zyn te gelyken?

OUWEKENNIS.

Maar hoor....

OTJE.

't Is ſchand' voor arm', én ryken,
Dat zy haar tyd, én géld, zo ſlécht
Beſteén.

OUWEKENNIS.

Maar, Otje...

OTJE.

Maar, 'k heb récht;
En kan ik eens op 't kuſſen raaken,
Gelyk ik hoop, zal ik wel maaken
Dat al de pacht van bier én wyn,
Op die verfoeide drank zal zyn
Geſtéld.

OUWEKENNIS.

Mag ik je bidden, Otje,
Hou my niet langer veur het zótje:
Ik heb myn' tyd van doen; daar om
Maak dat ik by jouw meeſter kom,
Ik zal je drinkgéld geeven, zéper.

OTJE.

Dat woord is krachtiger dan péper.

OUWEKENNIS, *hem géld geevende.*

„Wat dunkje van dien ſnooden plug?

OTJE.

Gaa wacht my op de gintſe brug.

'k Wacht

'k Wacht Ritſaart hier, én 'k zal je wénken.

OUWEKENNIS.

„ Terwyl kan ik my wat bedénken.

VIERDE TOONEEL.

OTJE, RITSAART.

OTJE.

Hoe! hebje zulk een haaſt, myn Heer?

RITSAART, *op zyn uurwérk ziende.*

't Is reeds by achten, is 't niet meêr:
Dit 's 't uur door Lysje my gegeeven.

OTJE.

Ik heb geen Hakkenei myn leeven
Een tél zien gaan op deeze voet.

RITSAART.

Deez' ſtond belooft my 't grootſte zoet
Dat iemand my...

OTJE.

„ Hy ſchynt bezéten!

RITSAART.

Maar geef myn ring, 'k mogt die vergeeten.

OTJE.

Maar zég m'eens, Heer: Pefroen, dien bloed,
Die als een póſtpaert loopen moet,
Al wat je 'em heet, gaat haalen, bréngen,
En wiens geduld kan nóch gehéngen,
Of ſchoon hy alles ziet én lydt
Dat hem zyn wyf, dat jy hem ſmyt;
Deez' Zót, zo zót als Keesje Koenen,
Wiens vrouw jy als jouw vrouw gaat zoenen,
Zég, heb je 'em ook te boek geſtéld,
En onder 't Koekkoeksgild geteld?

RITSAART.

Waar toe deez' zotte klap van noode?

OTJE.

Hy 's de eerſt' niet van de Koekkoeks mode;
Vermits men haar, die meê, naar 'k gis,
Uit Vrankryk hier gekomen is,
Nou al de waereld door ziet wand'ren:
Alle and're modens die verand'ren,
En duuren ſléchts een korte poos;
Maar deeze mode duurt altoos.

VYFDE TOONEEL.

RITSAART, OTJE; PEFROEN, *met een ſchaapshoofd in een markt-emmer.*

RITSAART.

Dit 's 't voorwérp van jouw ſpotternyen.

OTJE.

Die bloed heeft zéker veel te lyen!
't Lykt hy komt uit de hal. Men Heer,
Jouw hoedband valt.

PEFROEN, *de hoedband opraapende.*

Ik dankje zeer.
Maar, 't zal naa ditmaal niet meêr beuren.

ZÉSDE TOONEEL.

OTJE, RITSAART.

OTJE.

Zie, dat zyn Filezoofſche geuren!
Ik lachme ſlap om deeze Haan.

RITSAART.

Kom, geef myn ring dan, nu, wel aan,
Ik zou dit teemen ſchier vervloeken.

OTJE.

Je gaat dan wis zyn vrouw bezoeken?

RITSAART.

Hoor Ot, je maakt je wat te vry...

OTJE.

Wie? ik men Heer?

RITSAART.

En zo ik 't ly,
Zie toe jouw pligt niet te vergeeten,
Of....

OTJE.

Je blyft t'avond daar ligt te eeten?

RITSAART.

't Zou kunnen zyn.

OTJE.

En dan te nacht?...

RITSAART.

Wat zégje?

OTJE.

Of gy wilt dat me u wagt?

RITSAART.

Neen. Geef. 'k Verzuim hier ondertuſſchen.

OTJE, *hem de ring geevende.*

Gaa heen, wil haar voor my eens kuſſen.
„Ik vrees geen kleintje voor de ring.

RITSAART, *zyn háár kemmende.*

Dat's voor een zoet vermaak, gering.

OTJE, *verbaaſd weêrom komende.*

Heer, Ouwekennis komt verſtélt, én...

RITSAART.

Wat wil hy? 'k wenſch hem voor Sint Félten!
Gaa vlieg, én zég, dat ik deez' dag
Niet kan, nóch aan hem ſpreeken mag,
En dat een zaak van groot belangen...

OTJE.

Het is te laat, óf ik wil hangen!

RITSAART.

'k Wénſch hem de Nikker op zyn huid!
Maar, wil je'em dan niet keeren, guit?

OTJE.

Daar is hy, hoe kan ik 't beletten?

RITSAART.

De Duiker moet dien vént verpletten,
Die my verſtoort in myn bejag.

ZÉVENDE TOONEEL.

RITSAART, OUWEKENNIS, OTJE.

RITSAART.

Ha, Ouwekennis! goeden dag.

OUWEKENNIS.

Ik heb u ligt weêrom doen keeren?

RITSAART.

In 't minſte niet.

OTJE.

„Hoe kan hy ſmeeren!

OUWEKENNIS.

Ik ſprak u graag een woord alléén.

RITSAART.

„Ik zag jou graag de galg op treên!
Myn vriend, al kóſten 't ook myn leeven,
Zal my de luſt nóch wil begeeven
Om u te dienen als 't betaamt.

OUWEKENNIS.

Uw heusheid, Heer, maakt my beſchaamd.

RITSAART.

„En ik word raazend van jouw teemen.

OTJE.

„'t Gaat braaf! wil maar koeragie neemen.

OUWEKENNIS.

Zo gy m' een dienſt wilt doen, zo kom
En gaa een ſtraatje met my om.

RITSAART.

„Zou barr'voets voor u gaan na Romen...

OT-

OTJE.

„Wie heeft ooit valscher ménsch vernomen!

RITSAART.

En 'k ben heel tót uw dienst bereid.

OUWEKENNIS.

Uw gunst én openhartigheid
Te mywaarts, weinig weérgâ vinden.

RITSAART.

„'k Wénsch dat de hél jou mag verslinden!
Vriend, gy zult zien, dat met 'er daad
Ik meér zal doen als met de praat.

OUWEKENNIS.

Kom, gaan we.

RITSAART, *tégen zyn knécht.*

Jy zult dit vergélden.

ACHTSTE TOONEEL.

OTJE.

Ja, ja, jouw kyven, dreigen, schélden,
Ben ik al lang gewént: wie heeft
Zyn leeven zulk bedróg beleefd,
Of van zo vuile veinzeryen
Gehoord? de Drommel mogt dit lyen,
En by jou woonen!

NÉGENDE TOONEEL.

FEM, OTJE.

FEM.

Hem!

OTJE.

Ja hem;
Zie ikje niet, ik hoor jouw stém.
O Fém! de drommel moetme haalen
Zo 'k om jou dócht! Waar loopje dwaalen
By avond, dus alleen langs straat?

Of zoekje neering?

FEM.

Wat ien praat!
Foei, ſchaam jou; 'k heb ien ſtuk gebraade
Gebrógt tót jufvrouw Karbenade.
Maar jy, waer loopje dus bezwiet?

OTJE.

De Nikker ſchénje, ik weet het niet.
Jou pry! het hoofd is me aan het hollen:
Myn baas die is al weêr uit krollen,
En komt te nacht niet t'huis.

FEM.

Dat's goed!
Wel kom tut onzent, malle bloed;
Ons vólk is juiſt te gaſt: we zullen
Mit onze knécht Smeervét wat ſmullen,
En lachchen....

OTJE.

Geefme een zoen. 't Is récht;
Voor zulken meeſter zulken knécht.
Maar 'k zie myn meeſters duizend zwager!

FEM.

Wie is hy?

OTJE.

't Is een Korendraager.

FEM.

Ien Korendraager? ha, ha!

OTJE.

Ja,
Een Korendraager met een H.

TIENDE TOONEEL.

PEFROEN, LYSJE, *met de markt-emmer, énz.*

PEFROEN.

De Duiker mogt zo langer leeven!

Is

Is 't nóch niet lang genoeg gekeeven?
Zég varken, zal't altyd zo gaan?

LYSJE.

Loop, bréng dit ſchaapshoofd hier van daan
Weêr na de ſlager; maak geen grillen.

PEFROEN, *met een ſchreijende ſtém.*

Hy zal het niet weêr neemen willen.

LYSJE.

'k Loof dat ik raazend worden zou!
Wel wie óf hier van eeten wou?
'k Stuur je om een jong, én lekker lamshoofd,
En jy brengt hier een hoornig ramshoofd;
Jou lompen rékel, ézel, zót,
Zie jy niet dat men met jou ſpót?
Gaa breng het weêr, óf'k zal je villen.

PEFROEN.

Hy zal het niet weêr neemen willen.

LYSJE.

't Is oud, én 't ſtinkt; ruik, ben je een kind?
't Stinkt zéven mylen in de wind;
Gaa heen: want zie 'k wil geen bedillen.

PEFROEN.

Hy zal het niet weêr neemen willen.

LYSJE.

Kryg ik een ſtók, raakje in de klém!
Maar luiſter tóch eens naar deez' ſtém:
Hy zal het niet weêr neemen willen.
Ik geef jou ſtraks wat op de billen;
De gard die leit al in de pis.
Wel hoe óf't hier geſchaapen is,
Zég Haanrei?

PEFROEN.

Ik wil graag belyën,
Dat ik, toen ik jou eerſt kwam vryën,
Jouw geilheid ziende vol ontrouw,
Wel dócht, wat ik haaſt weezen zou.

Wat

Wat raad? want Heintje Pik afſchuuw'lyk,
Die koppelaar was van ons huuw'lyk,
Schynt wel, heeft het aldus verſtaan,
En 't is hem naar zyn zin gegaan.

LYSJE.

Je walgt me, én 'k zie je met afgryzen:
Gaa ik langs ſtraat, de buuren wyzen
My ſtadig met een vinger...

PEFROEN.

Maar
Aan my toont men 'er wel een paar!

LYSJE.

Wat was ik zót, dat ik ging trouwen
Met zulk een Jakhals, zulk een Bouwen?
Een die zo arm was als een muis,
Ja kaalder als een beed'laars luis:
Ik, die een eenig kind, mooi, proper
Was van een ryke beddekooper?

PEFROEN.

Dit 's de oorzaak moog'lyk, dat jouw eer
Zo ligt is, als een ganzeveer.

LYSJE.

Jou ſchort een praatje, logge Leunis.
Gaa bréng dit hoofd weêr ſtraks aan Teunis,
Of 'k breek jou ligt een arm óf been.

PEFROEN.

Ai, ſlaa me niet, ik gaa ſtraks heen.
Maar 't is ſléchts tyd én moeiten ſpillen:
Hy zal 't tóch niet weêr neemen willen.

ELFDE TOONEEL.

LYSJE *alleen.*

Noch meer? brus voort. Je zult, ik zweer 't,
Dit weêr bezuuren als je keert.
Ja wel zie daar, ik kan 't niet dulden!

Had

Had ik zo meenig duizend gulden
Als ik berouwen heb gehad
Van jou te trouwen, vrind, in ſtad
Was niemand ryker; maar patienſie,
Ik maak van alles juiſt geen mentſie:
Want 't was myn' ouders wil, én 'k moſt
Om béſt wil doen zo ik béſt koſt.
Was 't aârs, jy rookt niet aan de léver.
Deez' bloed was knécht by onze weever,
En won een kroon, óf om die ſtreek,
Met al zyn ſlooven in de week;
Was 't niet om ryk'lyk op te teeren?
Het was een veugel zonder veeren,
Die niet een goed kleed had aan 't gat,
Zo ik 't hem niet gegeeven had.
Deez' luishond échter, met zyn grillen,
Zou noch wel meeſter ſpeelen willen,
Zo ik hem zulks niet had belét,
En hem de kruin wat récht gezét.

TWAALFDE TOONEEL.

PEFROEN.

Ja Feeks, zyn dit zo fraaije zaaken,
Om jou hier door beroemd te maaken?
Ben ik door jou geraakt in 't Gild,
't Waar béſt dat jy dit liet in ſtilt',
En gingt jouw ſchand niet openbaaren.
Och! wat's men in zyn jonge jaaren
Gelukkig, als men, zonder wyf,
En zórg, niet zoekt als tydverdryf.
Men ſpeelt met knikkers, men gaat hoepen,
Men koot, men bikkelt in de ſtoepen,
Of wél in huis, naar dat men wil.
Men ſpeelt ſchuilhókje, gatjebil.
Nou gaat me eens kólven, dan eens kaatſen.
Men rydt in 't ſleedje, óf wel op ſchaatſen.

Men

Men zéndt de vlieger na de lucht,
En gaat uit zwemmen met genugt.
Als 't weêr tót uitgaan niet bekwaam is,
En dat men met de meisjes t'ſaam is,
Dan ſpeeld men bruidje, handjeklap,
Of Kraamvrouw geef het kindje pap.
Knikknélishuis, verkeerde réden,
En duizend and're zoetighéden,
Waar meê men zyn onnooz'le tyd
Geneug'lyk, zonder ramp, verflyt;
Zo dat men wel met récht mag zeggen,
Dat jongens béter leeven leggen
Als wy getrouwden, wélkers lót
Is dat men ons houdt voor een Zót,
Dat's Koekkoek: ik kan't niet verbloemen,
Ik bén't, nou Lys my zo durft noemen;
En 'k trooſt my, dat ik, over al
Nóch wel konfraters vinden zal.
Maar zo ik eens récht uit mogt kallen,
Ik ben de eléndigſt' wel van allen;
Mits hy, die my doet dit affront,
My nóch durft ſlaan gelyk een hond.
Wie zou zulk leeven niet vervloeken?
Zy noemt hem, om my te bedoeken,
Kozyn. Deez' ſnoeshaan is geſtaâg
By haar, des nachts én over daag.
Hy ſlaapt op 't béſte béd by vlaagen:
Ik onder in een Rollewagen;
Myn wyf in een ſchoon lédekant.
En's avonds, om my van der hand
Te hebben, is't: ſiny een ſtuk eeten,
En loop na béd. Als ik gegeeten,
En klein bier toe gedronken heb,
Dan kruip ik zachtjes in myn kreb;
Maar zy zyn, foei! ik moet't my ſchaamen,
Tót over middernacht te ſaamen.

DER-

DERTIENDE TOONEEL.

RITSAART, PEFROEN.

RITSAART.

Is ma Kouzine in huis?

PEFROEN.

Ik mien
Wel ja, heer. Dit's Kozyn! Laat zien
Of hy zal kloppen? Ouwe leuren!
Zyn fleutel oopent alle deuren
En floten van ons heele huis,
Tót zélfs myn wyfs trezoor, inkluis.
Daar komtze, bloed! had ik gezweegen!

VEERTIENDE TOONEEL.

LYSJE, *met Ritfaartsfchoenen, én een leege wynfles.* PEFROEN.

LYSJE.

Staa jy hier nóch? hoe is't gelégen?
Spreek op, fchavuit, waar's't fchaapshoofd? hé?

PEFROEN, *haar de emmer overgeevende.*

Ik bréng hier nou een varfcher meê,
Waar van ik't fchaap, zélf heb zien villen.

LYSJE.

Hy zal het niet weêr neemen willen.
Heeft hy't nou niet genomen, zwyn?

PEFROEN.

Wel ja.

LYSJE.

Voort, haal deez' flés vol wyn,
En veeg die fchoenen.

PEFROEN.

Ritfaarts fchoenen?

LYSJE.

Wel ja.

PEF-

PEFROEN.

Hy mag zyn Bésje zoenen.
Zo ik ze veeg...

LYSJE.

'k Zég veegze, óf ſtrak
Sluit ik je weêr eens in 't gemak,
Daar jy drie dagen lang, te water
En brood zult zitten. Hoorje, Sater.

PEFROEN.

Ja, 'k hoor'et.

LYSJE.

Wél, waar wil dit heên?
Wie zal hier meeſter zyn van tweên?

PEFROEN.

Dat is niet duiſter om te raaden.

LYSJE.

Loop, zie eens by de kók naar 't braaden
Van 't achterboutje, én van 't kappoen:
Jy meugt dan ſtraks jouw maaltyd doen
Met panvis. Geef die ſchoenen, rékel.

VYFTIENDE TOONEEL.

PEFROEN, *de flés aan ſtukken ſmytende.*

'k Wénſch jou met Ritſaart op een hékel!
'k Geloof zo Jób die ſmaat verdroeg,
Dat hy van ſpyt aan 't raazen ſloeg,
En zeggen zou in deeze kwaalen:
De droes mag dees kozyn wel haalen,
En bryz'len hem zo fyn als glas.

ZÉSTIENDE TOONEEL.

OUWEKENNIS, PEFROEN.

OUWEKENNIS.

„Ik kom hier nou juiſt récht van pas,

„Om

„Om aan myn voorneem klém te geeven!
Foei jou! waar is jouw ſchaamt' gebleeven,
Dat al de buuren in de ſtraat
Staâg zien hoe dat jouw wyf jou ſlaat?

PEFROEN.

Wat zal ik doen, myn lieve buurman?
Ze ziet my als een leeuw zo zuur an,
Als ik iets zeg; vermits kozyn
Haar dwingt om my zo ſtraf te zyn.

OUWEKENNIS.

Wat maakt hy tóch tót jouwent, deezen;

PEFROEN.

't Geen dat van my gedaan moeſt weezen.

OUWEKENNIS.

Ik heb hem ſtraks, met zoetigheid,
Eens onderhouwen, én gezeid
Hoe al de waereld hem beſchuldigt
Dat hy jou dus met hoorens huldigt.
Maar hy, in plaats van te verſlaan,
Is ſpottend' van my afgegaan;
Hy heeft zyn kneevels opgeſtreeken,
En zei, dat hy jouw vrouw moeſt ſpreeken.

PEFROEN.

Och buurman! had jy hem gekeerd,
Ik had jou'k weet niet wat verëerd.

OUWEKENNIS.

Van een Kozyn, dat's nóch te lyen:
Vermits veel vrouwtjes, in deez' tyen,
Hoewel tót droefheid van haar mans,
Vaak zyn met and'ren aan den dans.
Dóch jy bent van Actéons Jaagers,
De Hoofdman van de hoorendraagers.

PEFROEN.

Dat is tót daar én toe: ik kén
Niet anders weezen als ik bén.
Myn wyf is mooi, én vry bekoorlyk;

Dóch doet ze kwaad, 't is wel behoorlyk
Dat zy de ſtraf lydt, 't raakt my niet.
Maar 't geen my allermeeſt verdriet,
En ſchier onmoog'lyk valt te draagen,
Is datze my zo bruſt met ſlagen,
Dat al myn léden, door die pyn
Geduurig als gerabraakt zyn.

OUWEKENNIS.

Gebuur, je hebt wel ligt vernomen...

PEFROEN.

Ja, dat jy bent geweeſt na Romen.

OUWEKENNIS.

Ho, ho! al ben ik niet heel oud,
Héb ik al vry wat meêr beſchouwd.

PEFROEN.

Hoe! ſtrékt de waereld dan nóch vérder?

OUWEKENNIS.

Wat benje ook een onnooz'len hérder!

PEFROEN.

Wie, ik? ik heb den Haag gezien,
Het Hóf, de Prins, én de Edelliên.

OUWEKENNIS.

Dat is niet waerdig om te noemen,
By't geen men buiten 's lands mag roemen.

PEFROEN.

O ſelleweeken, ik moet gaan!
Myn wyf zou my te barſte ſlaan.
Ik kom ſtraks weêr.

OUWEKENNIS.

Neen, blyf: gantſch lyden!
Myn réden zullen je verblyden.
Maar mits de tyd nu kort is, zal
Ik niet verhaalen wat ik al
Voor wond'ren zag in vreemde landen;
Doch zynde in de Indiſche waranden,
Wierdt my veréerd een ſtukje houts,

Ge-

Geſchat op zéven tonnen gouds;
Maar een ſtuk houts van wond're krachten,
Dat de allerbooſte vrouw verzachten,
En goed kan maaken als m'er ſlaat,
Al was ze ook als de droes zo kwaad.

PEFROEN.

Het mogt de duiker! dat 's wat zonders.
Maar de oorſpronk van dit hout vol wonders?

OUWEKENNIS.

Komt van een Radiks China boom,
Geplant by een keiryke ſtroom,
Door de allerkloekſte der Chineezen.

PEFROEN.

Bylo! dat moet een gaauwert weezen!
Indien dit hout zo deugdzaam is.

OUWEKENNIS.

Zo maar jouw wyf de ſmaak had, wis...

PEFROEN.

Ik wou wel dat zy't eens mogt proeven;
Maar dit maal durf ik niet vertoeven.

OUWEKENNIS.

Blyf ſtaan, zég ik: want zo je wilt,
Haar boosheid wordt wel haaſt geſtild.
Ik zweer 't je, én't zal ten eerſten blyken
Dat zy haar zélf niet zal gelyken,
Zo goed als zy zal worden, door
De kracht van deeze wortel.

PEFROEN.

Hoor:
Zou ik haar ſomtyds mogen zoenen,
En by haar ſlaapen?

OUWEKENNIS.

Welk een Oenen!
Slaap jy niet by haar als 't jou luſt?

PEFROEN.

Verdort! dan was ik wel geruſt,

Indien ik mogt die vreugde raapen.
Maar waar zou haar kozyn dan ſlaapen?

OUWEKENNIS.

Hy ſlaape by de droes voortaan.

PEFROEN.

Och! daar zal zy nooit toe verſtaan;
Haar hart zou ſtaâg weêr na hem jeuken.

OUWEKENNIS.

Je zult haar rug als ſtókvis beuken;
Dan zal zy, ziende haar verheerd,
Al doen wat jy van haar begeert.
Als zy boosaardig, én verbolgen.
Haar kwaade nukken op wil vólgen,
En jou mishandelt, dan is't tyd,
Dat jy tót ſtraffen vaerdig zyt.
Neem dan deez' wortel, ruſtig, moedig,
En ſmeer haar rug dan luſtig bloedig;
Dus zulje haar ſtraks daat'lyk zien,
Voor jou geboogen op de kniên
Vergifnis biddend', jou daar néven
Belooven, dat zy al haar leeven
Jou zal gehoorzaam zyn, bereid
Om jou te dienen als een meid;
Ze zal jou liefde en trouw toedraagen,
En haar kozyn ten huize uitjaagen.

PEFROEN.

Dat zou puik goed zyn tót haar ſtraf!
Maar hy, die jou deez' wortel gaf?

OUWEKENNIS.

Heeft die beproeft: dies wil niet vreezen.
Héb jy myn wyf gekénd voor deezen?

PEFROEN.

Ja tóch. Bygét, dat was'er een!

OUWEKENNIS.

Drie ſlagen van deez' Radiks, deên
Dat zy zo goed als wyn én brood wierdt:

Maar

Maar eer dat jy dus ruim de schoot viert,
Is 't noodig datje een woord, óf zés
Chineesch leert, én heel fiks jouw lés
En ról ként, aârs zou jy de slagen,
Haar toegeschikt, zélf moeten draagen.

PEFROEN.

Kom, leer my die dan, haastje wat,
Eer datze ons hier betrapt op 't mat:
Ze zal straks komen. Selleweeken,
Ik kan van vreugde naauwlyks spreeken!
Men zal haar daat'lyk, zo ik mien,
Zo vreemde sprongen springen zien
Als zy nooit zag van al haar dagen:
En zo dit wérk wél komt te slagen,
Is al het geen ik héb, veur jou
Ten béssten; neem myn géld, myn vrouw;
Gebruik het alles zonder schroomen,
Of't jou altyd had toegekomen.

OUWEKENNIS.

Ik eisch jou niets, houje maar stout,
Dat jy deez' woorden wél onthoudt:
Taasse, rouzi, friou, titave,
Glazibus, razibus, vinum grave.

PEFROEN.

Gantsch ligters, wat verbruste taal!
Ik zie geen kans dit altemaal
In een rond jaar, ik wil't wel zweeren,
Veel min zo op een sprong, te leeren,
Dat ik het duid'lyk zeggen zél,
Hadieu gebuur, het gaatje wél.

OUWEKENNIS.

Pefroen, hoor hier, óf't zal niet deugen.
Al was't dat jy niet meêr geheugen
Als een garnaelshoofd had, zal ik
Jou, in min als een oogenblik
Van buiten leeren een histórie.

PEFROEN.

Wel vriend, verſchaf jy dus malmorie,
Moeſt jy my zo van ſtonden aan
Daar van voorzien: want ik moet gaan.

OUWEKENNIS.

Zég op, je ſnatert als een Rave.
Taaſſe, rouzi, frion, titave ...

PEFROEN.

Taſſen rot ...

OUWEKENNIS.

Hoe! twee woorden maar?

PEFROEN.

Patientie, dat ik wat bedaar.

OUWEKENNIS.

Taaſſe...

PEFROEN.

Ho! ho! me dunkt 'k verſtaatme,
Een géldtas, niet?

OUWEKENNIS.

„'t Geduld verlaatme!

PEFROEN.

Spreek liever langſaam, 't een naa 't aâr.

OUWEKENNIS.

Ik zég't je duidelyk én klaar:
Taaſſe rouzi...

PEFROEN.

Nou luſtig t' ſaamen.

OUWEKENNIS.

Waarom verſteurje my?

PEFROEN.

'k Zou raamen
Als ik 't gelyk op zei met jou,
Dat ik het eerder leeren zou.

OUWEKENNIS.

Hoor toe; én wil jouw hoofd niet breeken.
Je zult de woorden naa my ſpreeken:

Taas-

Taasse...

PEFROEN.

Taassen, is 't goed, men heer?

OUWEKENNIS.

Vaar voort.

PEFROEN.

Ja, maar ik weet niet meêr.

OUWEKENNIS.

Wél, wat meen jy dan te beginnen?

PEFROEN.

't Gerokkende voort óf te spinnen.

OUWEKENNIS.

Maar zo je niet in jouw verstand...

PEFROEN.

Wat spreekt me ook heidens in dat land!
Veurwaar de spraak van deez' Chineezen
Moet moeilyk om te leeren weezen!
Van dit studeeren draait myn kop.

OUWEKENNIS.

„Ik geef het nóch niet gants'lyk op:
„Want om dit wyf haar straf te geeven,
„Moet ik met hem geduldig leeven;
„Tót ik van hem verzékerd bén.

PEFROEN.

Hoor toe, my dunkt dat ik het kén:
Taasse, *rouzi*, *friou*, *titave*,
Glazibus, *razibus*, *vinum grave*.

OUWEKENNIS, *hem de wortel overgeevende.*

Goed is't! gaa heen, door dit bedryf,
Zal jy je meester zien van 't wyf.

ZEVENTIENDE TOONEEL.

PEFROEN, LYSJE.

PEFROEN.

„Daar komt myn Lys. O schenk der schenken,

„Hoe wil ik jou dat rugbeen beuken!

LYSJE.

Wél buffel, kom je nou eerſt weêr?
Waar is de wyn? 't gebraad? ik zweer...

PEFROEN.

„O Vodd', hoe wil ik ſtraks ſchermutſ'len!

LYSJE.

Wat ſtaat dien wynbalg daar te futſ'len?

PEFROEN.

Taaſſe, rouzi, friou... ô ſpyt!
Ik ben de laatſte woorden kwyt!
Gebuur...

LYSJE.

Wat mag dien gék al leggen...

PEFROEN.

„Deur is hy zonder iets te zeggen.
„Ze heeft gelyk: want door gebrék
„Van 't léſt, ſtaa ik hier als een gék.
„Het rymde, dunkt my, op een Rave;
„*Taaſſe, rouzi, friou, titave,*
„Daar héb ik 't weêr gevonden; goed!

LYSJE.

In 't Gekken Gaſthuis met dien bloed.

PEFROEN.

Niet al gék! ſa, de reverentſie,
Beleefd'lyk voor myn Ekſelentſie;
Maar naar de nieuwſte mode: want...

LYSJE.

Hy is beroofd van zyn verſtand.

PEFROEN.

Van myn verſtand? Ja: 'k zalje eens leeren
Hoe dat een vrouw haar man moet eeren.
De reveréntſie, zég ik, óf
Deez' Radiks...

LYSJE.

Maak het niet te gróf.

PEFROEN.

Taaſſe, rouzi, friou, titave,
Glazibus, razibus, vinum grave.

LYSJE.

Ik zal het doen, ſlaa my dan niet.

PEFROEN.

De reverentſie. Neêr. zo ziet.
O Worteltje! och ik moetje ſtreelen
Datje ons zo wél deez' ról doet ſpeelen.

LYSJE.

Wie duiker heeft je dit geraân,
Dat jy my durft gebiên, én ſlaan?

PEFROEN.

O varken! durf jy dat nóch vraagen?

LYSJE.

Och lieſſte kind, geef my geen ſlagen!

PEFROEN.

Och lieſſte kind! verbruſte pry,
Van waar komt my deeze eer? meen jy
Dat ik jouw Ritſaart bén, dien braave?
Taaſſe, rouzi. friou, titave,
Die zal jou anders toonen dan.

LYSJE.

Och, óch, genaâ, myn zoete man!
Wat deertje? zégme jouw behaagen.

PEFROEN.

Gaa ſtraks Kozyn ten huize uitjaagen;
En zie, nóch ſpreek hem nooit weêr aan,
Gaa heen, én kom ſtraks weêr. Voortaan
Zal ik de man zyn van myn vrouwtje,
Taaſſe, rouzi, friou, zoet houtje!

ACHTTIENDE TOONEEL.

RITSAART, LYSJE, PEFROEN.

RITSAART.

Waarom moet ik, dus haaſt én ſtil,

Vertrekken?

LYSJE.

Gaa, om mynent wil.

RITSAART.

Dat is genoeg voor de geleerde.
'k Gehoorzaam u, die 'k altyd éérde.

NÉGENTIENDE TOONEEL.

PEFROEN, LYSJE.

PEFROEN.

Wég is hy! dit gaat zo't behoord.

LYSJE.

Myn hartje lief, hy is al voort.

PEFROEN.

Hy is al voort. Dit doet je ſchreijen.
Sa, wil tót lachchen jou bereijen.

LYSJE.

Ik kan niet lachchen als ik ween.

PEFROEN.

Lach, óf ik ſlaa jouw kóp aan tweên:
Want zie ik wil niets van jou prachchen.

LYSJE.

Zal ik luidkeels, óf zachtjes lachchen?

PEFROEN.

Luidkeels én hartig. Hou, niet meér;
Te veel daar doet ons 't hoofd van zeer.
Schrei nou van ſtonden aan meêdoog'lyk.
Men pryſt jouw ſtém in 't zingen hoog'lyk.
Zing eens; maar fnies eer datje zingt.

LYSJE.

Hoe fniezen, als de nood niet dwingt?

PEFROEN.

Fnies: want wil jy my tégenſpreeken.
Zal ik jou 't neusbien ſtukken breeken.

LYSJE.

't Is my onmoog'lyk, ſlaa me vry.

PEFROEN.

Taaſſe rouzi, kom ſtaa weêr by!

LYSJE.

Al wat je doet 't zal tóch niet baaten.

PEFROEN.

Wel kén je niet, zo meug je 't laaten.
Fnies dan in ſchyn ſléchts. nou wel aan.
Het zeegens 't kind. Ik ben voldaan.

LYSJE.

Ik loof't wel; mits in alle deelen,
Jy hier den baas hebt willen ſpeelen,
Het kan voor éénmaal zo wel deur.

PEFROEN, *haar de voois voor zingende.*

Zing my dit liedje aanſtonds te veur...
Kén jy de wyz' niet? Watte dingen!

LYSJE.

Myn ſtém deugt niemendal tót zingen.

PEFROEN.

Nóch ſtém, nóch hoofd; daar 's niet een lid
Aan 't lyf, dat deugd óf ſchaamt' bezit.
Maar zie, ik wil én zal naa deezen
Alleen jouw man én meeſter weezen.
Zing op, verheug my door jouw zangk.

LYSJE.

Hoe zoud ik zingen? ik ben krank.

PEFROEN.

'k Zal jou voor een Dóktoor verſtrekken.
Vier ſtreeken van deez' wortel trekken
De kwaade dampen uit de kóp.

LYSJE.

Och, óch, ik ſtérf, houw jy niet op!

PEFROEN.

Jy ſtérven? men mág je een bezeeten
Eer als een ſtérvend vrouwménſch heeten.

LYS-

LYSJE.

Hou op, ik ſmoor in dit verdriet!

PEFROEN.

Zing dan; jouw huilen hélpt hier niet:
Of ſtérf vry, béter nou als laater.
Verhang je hier, óf ſpring in 't water;
Dóch eer ik zie jouw eind' vervuld,
Wil ik dat jy dus zingen zult:
Dus moet men de kwaade wyven temmen, fa, la, la.
Al zouwenze ook in haar traanen zwemmen, fa, la, la.
Och *Friou*, ſtraf der kwaade vrouwen,
Wat ben ik veel aan jou gehouwen!
Lysje Ritſaart ziende, gaat ſtil in huis.

TWINTIGSTE TOONEEL.

PEFROEN, OUWEKENNIS, RITSAART; *ieder van een byzondere kant.*

PEFROEN *tégens Ouwekennis.*

Myn Koning!

OUWEKENNIS.

Heeft het hout gediend?

PEFROEN, *tégens Ritſaart.*

Heb jy hier iets verlooren, Vriend?

RITSAART.

Hé!

PEFROEN.

Ho! zo hoog niet eens te draave;
Taaſſe, rouzi, friou, titave,
Zou jou mishand'len; in der daad,
Hier valt niet meêr te ſchachch'ren, maat.

RITSAART.

Wel hei, Kozyn! hoe zal 't hier weezen?

PEFROEN.

Hoor, geen kozynſchap meêr naa deezen:
Want jy behoorde wel te vreên
Te zyn met 't geen je deet voor heen;

Je meugt dat voor een lukje keuren,
't Wélk jou niet ligt weêr zal gebeuren;
Vermits ik daar in héb voorzien.

RITSAART.

Wel Zót, zou jy my dan verbiên?...

PEFROEN.

Wat! Zót? jou beest, men zal jou leeren
Een eerlyk man zyn wyf te onteeren.

RITSAART.

Onnooz'le bloed! wat gaat jou aan?

PEFROEN.

Jy speelt nóch den gebraaden Haan!

OUWEKENNIS.

Nou, lustig, nou, toon je als een braave.

PEFROEN.

Taasse, *rouzi*, *frion*, *titave*,
Myn broertje, dit 's de Keuningslag!
Kom, hélp my watje hélpen mag.
Hou daar, hou daar: pak nou jouw biezen.
Zie hoe hy't Haazepad gaat kiezen!

OUWEKENNIS.

„Ik zie myn' wraak ten eind' gebrogt.
Indien hier iemand weezen mogt
Die t'huis een ontrouw wyf wou temmen
Behoeft my slechts eens toe te hemmen;
Myn worteltje is tót ieders dienst.

PEFROEN.

't Heeft my geréd op't onvoorzienst.

EEN én TWINTIGSTE én laatste TOONEEL.

OUWEKENNIS, FEM *met het gebraad*; PEFROEN.

OUWEKENNIS.

Wat zoekje kind?

FEM.

Weunt hier Pefroen niet?

PEF-

PEFROEN.

Bréng jy het boutje, én het kappoen niet?

FEM.

Ja...

PEFROEN.

Gaa dan binnen.

FEM.

Wel Sinjeur.

PEFROEN.

Kom buurman, 't moet 'er nou meê deur;
Kom in, we zullen t'ſaamen eeten:
'k Wil myn geleede leet vergeeten.

OUWEKENNIS.

Hier by is puik van Graves wyn,
Zo klaar, zo rood als een robyn.
Ik wil by 't vlees de wyn betaalen,
En ſtraks een flés twé drie doen haalen.

PEFROEN.

Ik bén te vreên.

OUWEKENNIS.

Jouw wyf getémd,
Zal alles ſtemmen, wat jy ſtémt.

PEFROEN.

Wat bén ik jou verpligt, myn braave!

OUWEKENNIS.

Glazibus, vazibus, vinum grave.

EINDE.

De Staaten van Holland ende Westvriesland, *Doen te weten*, Alzo ons vertoond is by die van het *Konstgenootschap* NIL VOLENTIBUS ARDUUM, tot Amsterdam, hoe dat zy Supplianten, op 't voorbeeld van Italiaansche, Engelsche, en Fransche Academiën, voor veele Jaaren, met zorg, moeiten, en ongemeene kosten, hun Kunstgenootschap hadden opgerecht tot opbouwing en voortsetting van de Nederduitsche Taale en Dichtkunst; ten welken einde de Supplianten, en hun Konstgenootschap, door ons op *den* 14e. *van Maart*, 1691. was begunstigt by continuatie van hunne voorgaande Privilegie of Octroy, om geduurende den tyd *van vyftien Jaaren*, alle hunne Werken, en die derzelver Léden, als toen reeds gemaakt, gedrukt, en ingevolge van tyd verder te maaken, te drukken, herdrukken, uit te geeven, en te verkoopen, en zulks by uitsluiting van alle anderen, onder wat pretext, dat het ook zoude mogen weezen, alleen te mogen drukken, herdrukken, uitgeeven, en verkoopen *in zodaanigen formaat, en Taalen*, als het de Supplianten geraaden zouden vinden, en dat op zulke straffen, of peenen voor de Contraventeurs als breeder by 't voorgaande Octroy uitgedrukt stont. En dewyl de gemelde Onze Privilegie op den 14^e *deezer Maand Maart*, stont te expireeren, en zy Supplianten gaarne in hunnen arbeid en yver zouden volharden, en groote onkosten hadden gedaan, dagelyks doen, en vervolgens doen zouden, onder andere met het uitgeeven van eene Nederduitsche Grammatica, gelyk ook met hunne werken te verrieren met titelprenten, en andere kopere kunstplaaten, en Muzykstukken, naar vereisch der zaaken: En beducht zynde, niet zonder reden, dat eenige baatzoekende Menschen, op de eene of andere wyze, tot ontluistering hunner werken, en groote schade en nadeel der Supplianten, hen daar in zouden zoeken te onderkruipen, met hunne werken in 't geheel of ten deelen, met, of zonder het Muzyk, ende kunsttitels, en andere prenten na te doen maaken, drukken, verkoopen, of verruilen; vinden de Supplianten zich genoodzaakt haar wederom te keeren tot ons, verzoekende dat het onze goede gelieffte mogte zyn, de Supplianten met onze privilegie als boven gemeld te begunstigen voor den tyd van *Vyftien eerstkomende Jaaren*, om geduurende den zelven tyd alle de voorschreven werken, in zodanigen formaat en taale, reeds gemaakt, gedrukt, en ingevolge van tyd verder te maken, alleen te mogen drukken, herdrukken, uit te geeven, en te verkoopen, en zulks by *uitsluitinge van alle anderen*, onder wat pretext dat het ook zoude mogen weezen, en dat op zulke straffen en peene, en Confiscatie van alle zodanige nagedrukte Exemplaaren, tegens de Contraventeurs te stellen, als wy zouden achten te behooren, en vereischt te zyn, ten einde de Supplianten in toekomende mogen erlangen volstrekter effect van ons voorschreeven Octroy, als zy tot noch toe hadden genoten, ter zaake van baatzuchtige lieden, niet tegenstaande onze voorige verleende Octroyen, haar niet hadden ontzien verscheiden van 's Kunstgenootschaps werken en derzelver Léden, te heb-

hebben doen nadrukken, en de Contraventeurs daar over door de Supplianten niet gecalangeert, en in rechten betrokken waaren, om in geen zwaarder kosten te vervallen, als de boeten als toen daar op gesteld hadden kunnen goed maken. ZO IS 'T, dat wy de zaaken en 't verzoek voorschreeven overgemerkt hebbende, en genegen weezende ter beede van de Supplianten uit onze rechte wetenschap, Souveraine magt en Authoriteit dezelve Supplianten geconsenteert, geaccordeert en Geoctroyeert hebben, Consenteeren, Accordeeren, en Octroyeeren mits deezen, dat zy geduurende den tyd van *vyftien eerst achter een volgende Jaaren*, alle de voorschreeven werken by continuatie binnen de voorsz. onze Landen alleen zullen mogen drukken, uitgeeven en verkoopen, verbiedende daarom alle en een iegelyken *alle dezelve werken in 't geheel of ten deele* naa te drukken, ofte elders naa gedrukt, binnen dezeive onze Landen te brengen, uit te geeven ofte verkoopen; op de verbeurte van alle de naargedrukte, ingebrachte, ofte verkochte Exemplaaren, en een boete van *drie honderd guldens* daar en boven te verbeuren, te appliceeren een derde part voor den Officier, die de calangie doen zal, een derde part voor den Armen der plaatse daar 't casus voorvallen zal, en 't resterende derde part voor de Supplianten; In dien verstande, dat wy de Supplianten met deeze onze Octroye alleen willende gratificeeren tot verhoedinge van haare schade, door 't nadrukken van alle de voorschreeven werken, daar door in geenige deelen verstaan den inhouden van dien te authorizeeren ofte te advoueeren, en veel min 't zelve onder onze protectie en bescherminge, eenig meerder Credit, aanzien, ofte reputatie te geeven, nemaar de Supplianten, in cas daar inne iets onbehoorlyks zoude influeeren, alle 't zelve tot haaren lasten zullen gehouden wezen te verantwoorden, tot dien einde wel expresselyk begeerende, dat by aldien zy deezen onze Octroyen, voor alle de voorschreeven werken zullen willen stellen, daar van geen geabbrevieerde, ofte gecontraheerde mentie zullen mogen maaken, nemaar gehouden zullen weezen, 't zelve Octroy in 't geheel en zonder eenige omissie daar voor te drukken, ofte doen drukken, en dat zy gehouden zullen zyn een Exemplaar van alle de voorschreeven werken, gebonden ende wel geconditioneert, te brengen in de Bibliotheek van onze Universiteit tot Leiden, ende daar van behoorlyk te doen blyken; alles op peene van 't effect van dien te verliezen? Ende ten einde de Supplianten deeze onze Consente en Octroye moge genieten, als naar behooren, Lasten wy allen en iegelyken die 't aangaan mag, dat zy de Supplianten van den inhoude van deeze laaten, en gedoogen, rustelyk, vredelyk en volkomentlyk genieten en gebruiken, Cesserende alle belet ter contrarie. Gedaan in den Hage onder onzen grooten zeegele hier aan doen hangen, op *den 14e Maart*, in 't Jaar onzes Heeren, en Saligmakers zeven tien hondert en zeven.

A. HEINSIUS.

Ter Ordonnantie van de Staaten,

SIMON VAN BEAUMONT.

10788 46